

УДК 331.5-053.67

Збрицька Тетяна Петрівна

*к. е. н., доцент кафедри управління персоналом та економіки праці,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ НА РИНКУ ПРАЦІ

JEL classification: R230; J640

Дисбаланс між попитом та пропозицією, що нині панує на ринку праці України, суттєво загострює проблему зайнятості в цілому, та серед молоді зокрема. Оскільки саме молоде покоління в процесі пошуку роботи стикається з такими, притаманними зазвичай лише даній віковій групі, перепонами як: відсутність досвіду, соціальна незрілість, незахищеність та відсутність навиків професійної адаптації, невідповідність першого робочого місця рівню та якості отриманої освіти, високі вимоги роботодавців до професійних компетентностей молоді та невідповідність їх запитів реальним професійним обов'язкам тощо. Все це істотно посилює напруження на ринку праці серед молодіжного сегменту, який, з одного боку, є відкритим, мобільним, активним, цілеспрямованим, прогресивним ресурсом, що швидко вчиться та легко адаптується до мінливих змін, однак, з іншого боку, відсутність практичних навичок та професійного досвіду, нівелюють його конкурентоспроможність на ринку.

Межі молодіжного віку закріплені в нормативно-правових актах держави. Так, у Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» від 15 грудня 1992 року мова йде про те, що молодь – це громадяни України віком від 15 до 28 років [1]. Згідно з Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», до молоді належать громадяни віком від 14 до 35 років [2]. У зазначених межах виокремлюють три основні вікові групи працездатної молоді, які відрізняються одна від одної психофізіологічними характеристиками, рівнем освіти, ступенем громадянської зрілості: перша вікова група – 15–24 роки; друга вікова група – 25–29 років та третя вікова група – 30–34 роки. Кожна із зазначених груп відрізняється особливістю трудових орієнтацій та економічною поведінкою.

Молодь є одним з найважливіших стратегічних ресурсів держави, що задає орієнтири в економічній, політичній, соціальній сферах майбутнього країни, визначає масштаби та темпи науково-технічного прогресу як окремої держави, так і впливає на розвиток людства в цілому. Саме тому досить актуальною соціально-економічною проблемою є проблема молодіжного безробіття, невирішеність якої може призвести до соціальної напруженості в суспільстві, зміни ціннісних орієнтацій у бік поширення тіньової зайнятості та зростання рівня криміналу, збільшення зовнішньої трудової міграції та зниження рівня життя населення.

За даними Державної служби статистики України, рівень економічної активності (зайнятість і безробіття) молоді 2018–2020 рр. у віці 15–24 та 25–29 років становить меншість порівняно з тими, кому 30–34 років. Це можна пояснити тим, що молодь у віці 15–24 років ще здобуває свою професійну освіту і тільки виходить на ринок праці, порівняно з молодими людьми 25–35 років, які вже встановилися на ринку праці, мають відповідний статус, освітньо-кваліфікаційний рівень і досвід роботи. Відчутно велика різниця показників у групі молоді 15–24 років між міським та сільським населенням, але надалі її майже немає. За звітний період видно, що рівень зайнятості зменшується, а рівень безробіття збільшується як для міського, так і для сільського населення [3].

В умовах ринкової економіки вимоги роботодавця до свого майбутнього працівника підвищилися, на сьогодні до фахової освіти потрібно додати ще й досвід роботи, якого у випускників найчастіше немає. Останнім часом молодь поєднує і навчання, і роботу, проте кількість таких людей невелика. Тому багато молоді зіштовхуються з серйозними труднощами при пошуку роботи зі спеціальності та в підсумку починають шукати будь-яку роботу.

Шанс потрапити до лав безробітних зменшується зі зростанням рівня освіченості, але, незважаючи на це, найбільша частка безробітних молодих осіб в Україні мають вищу освіту. Разом з тим, серед труднощів, що найчастіше виникають у молодих осіб, які активно шукають роботу, значне місце посідає брак пропозицій з гідною заробітною платою. Низька ціна робочої сили призводить до того, що значна кількість достатньо освічених і кваліфікованих осіб, в тому

числі молоді, перебуває за межею бідності. Серед працюючої молоді понад половину працевлаштовані не за фахом, змушені перенавчатися, поповнювати лави безробітних чи виїжджати за кордон в пошуках якісної освіти та якісних робочих місць, що зумовлює ризики втрати трудового потенціалу та погіршення його якості. Наведена тенденція підтверджує необхідність синхронізації потреб ринку праці та ринку освітніх послуг (запровадити регулярне аналітичне дослідження професійних компетенцій, яких потребують ринок праці і сучасний роботодавець, та здійснювати регулярне корегування змісту навчальних курсів та дисциплін у закладах освіти та професійної підготовки на основі його результатів).

За офіційними даними Державної служби статистики України, за 2018–2020 рр. кількість зайнятих у неформальному секторі економіки зростає серед старших категорій молоді [3]. Ця тенденція майже не має відмінностей за видом поселень.

Варто відзначити, що наслідки поширення неформальної зайнятості є неоднозначними. Її можна розглядати як вимушену форму адаптації населення в умовах несприятливої соціально-економічної ситуації, що має, крім інших, і позитивні наслідки, зокрема: зниження кількості безробітних та послаблення напруженості на ринку праці; можливість для осіб, які працюють неофіційно, певний період часу отримувати дохід, який є вищим порівняно із соціальними виплатами по безробіттю. Відкриваючи доступ до нових професій і дозволяючи відносно «дешево» здобувати нові навички, неформальна зайнятість є важливим механізмом соціальної, трудової і професійної мобільності тощо. Разом з тим, масштабне залучення населення у неформальний сектор обмежує можливість реалізації більшості соціальних прав, передбачених Конституцією та трудовим законодавством, підвищує ризик нестабільної зайнятості, може призводити до втрати професійно-кваліфікаційних навичок особи, зниження її матеріального та культурного рівня, що значно погіршує якість трудового потенціалу.

Успішна самореалізація та розвиток молоді в Україні залежать від узгодженості дій багатьох заінтересованих сторін: органів державної влади та місцевого самоврядування, громадянського суспільства, бізнесу, родини тощо. Зайнятість для молодих людей є не тільки джерелом доходу, вона є неодмінною умовою професійної самореалізації та соціальної інтегрованості. Для держави залучення молоді до трудової активності – це стратегічні інвестиції в суспільний розвиток. Водночас така політика не повинна бути директивною та обмежувати право вибору, вона має спонукати молодь виявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, а також брати участь у визначенні пріоритетів і шляхів розвитку держави. Тому реалізація активної політики щодо молодіжної зайнятості з застосуванням прозорих та ефективних механізмів стимулювання роботодавців до працевлаштування молоді, мотивація молодих людей до трудової активності та подолання стереотипних уявлень роботодавців стосовно їх низького професіоналізму має стати пріоритетом державної політики у найближчій перспективі.

Література

1. *Про молодіжні та дитячі громадські організації* : Закон України № 281-XIV від 01.12.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14#Text> (дата звернення: 15.04.2021).
2. *Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні* : Закон України № 2998-XII від 05.02.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text> (дата звернення: 15.04.2021).
3. *Ринок праці / зайнятість, безробіття та неформальна зайнятість по вікових групах та місцю проживання за 2018–2020 рр.* URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 16.04.2021).

УДК 331.522.4:053.67

Йолкіна Олена Володимирівна

*к. е. н., ст. викладач кафедри управління персоналом та економіки праці,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

РОЗВИТОК META-SKILLS СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

JEL classification: E240; J200; J400; J600

Сучасне життя є дуже динамічним і диктує постійні щосекундні зміни умов існування. 2020–2021 рр. стали справжнім випробуванням для всього людства. Коронакриза внесла істотні й